

การเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาสู่บทบาทสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น EDUCATION TRANSFORMATION INTO THE ROLE OF HIGHER EDUCATION FOR LOCAL DEVELOPMENT

ณัฐพล ธนเชวงสกุล* และเอกพรพรณ ธัญญาวินิชกุล
Nattaphol Thanachawengsakul* and Akhaphan Thanyavinichakul
E-mail: nattaphol.t@chandra.ac.th and akhaphan.t@chandra.ac.th

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร 10900
Bachelor of Education Program in Computers, Faculty of Science, Chandrakasem Rajabhat University,
Bangkok 10900 Thailand

*Corresponding author E-mail: nattaphol.t@chandra.ac.th

(Received: October 29, 2020; Revised: December 18, 2020; Accepted: December 27, 2020)

ABSTRACT

This academic article focuses on presenting the concept of education transformation into the role of higher education for local development in accordance with Ministerial Regulations prescribing rules, procedures, and conditions on classification of higher education institutions for strategy formulation and implementation employed by Rajabhat Universities for 20-year Local Development Plan (2017-2036). The strategy contains four elements: the first is local development, the second is the process of professional teacher production and development, the third is educational quality development, and finally, it is the development of management system for producing high quality/competent graduate students as well as being a school of integrated innovation for local development leading to national security.

Keywords: Transformation of education; Role of higher education; Local development

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มุ่งเน้นการนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาสู่บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางและดำเนินการตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แบ่งเป็น 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ มีคุณภาพ มีสมรรถนะ และเป็นสถาบันหลักที่บูรณาการองค์ความรู้สู่นวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศต่อไป
สำคัญ: การเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา; บทบาทสถาบันอุดมศึกษา; การพัฒนาท้องถิ่น

1. บทนำ

ในสภาวะการณ์ของโลกยุคปัจจุบัน คุณภาพของคนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้สังคมรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น [1] รวมถึงสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต [2] และด้านการบริหารจัดการภายในองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย เป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ มีเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ทำให้การพึ่งพาการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยลดน้อยลง เป็นเหตุให้สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง เริ่มมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของเสรีภาพทางความรู้และการเข้าถึงแหล่งความรู้ รวมไปถึงการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมด้านดิจิทัลสู่สังคม จนนำมาสู่การเปลี่ยนผ่านทางด้าน

การศึกษา หรือที่เรียกว่า Education transformation ในการเพิ่มการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้ที่สนใจโดยทั่วไป เน้นการเรียนรู้แบบใหม่ (Flipped classroom) รวมถึงการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Experiential learning) โดยมีการบูรณาการข้ามศาสตร์ เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต (Future skills) มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่เพื่อให้ตรงกับความต้องการของสังคม และครอบคลุมทุกช่วงชั้นอายุของผู้เรียน [3] โดยเป็นการเพิ่มโอกาสกับประชาชนทุกคนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างเสมอภาค นำไปสู่การเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป [4]

จากการเปลี่ยนแปลงข้างต้น ส่งผลให้บทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยไม่เพียงสถานที่ที่ให้การศึกษาดำเนินการตามองค์ความรู้เท่านั้น แต่จะต้องเป็นหน่วยงานที่เป็นรากฐานในการสนับสนุน ส่งเสริมที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อน และเป็นแหล่งบ่มเพาะที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ในเชิงวิชาการและวิชาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและท้องถิ่นผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ รวมไปถึงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม [5] จนเกิดเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการรับใช้สังคมด้วยการสร้างสรรค์งานวิจัยและนวัตกรรมที่นำไปสู่การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน รวมถึงการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การเสริมพลังแก่ชุมชนให้สามารถจัดการตนเองได้ และสนับสนุนการวิจัยตามความต้องการในแต่ละพื้นที่ ภายใต้แนวคิด “สถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมี ส่วนร่วมของประชาชน” ด้วยการร่วมคิด ร่วมทำ การร่วมรับผลประโยชน์ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย [6]

ดังนั้น จากการเปลี่ยนแปลงบริบทของสถาบันอุดมศึกษาข้างต้น จนนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการให้ความสำคัญกับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น บทบาทวิชาการนี้ จึงได้มีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาสู่ บทบาทสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงการกำหนดทิศทางที่ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการสร้าง ความเข้มแข็งต่อเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาต่อไป

2. การเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มักให้ความสำคัญเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Outcome-based education) ที่มีการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม รวมถึงสมรรถนะของผู้เรียนที่จะเป็นส่วนที่บ่งบอกว่า เมื่อสำเร็จ การศึกษาไปแล้ว ผู้เรียนมีองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเป็นไปตามที่ออกแบบหลักสูตรไว้หรือไม่ ดังนั้น การจัดการศึกษาในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาเป็นรูปแบบใหม่ที่ต่างจากเดิม หรือที่เรียกว่า Education transformation ที่เกิดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน (Hybrid learning) ที่รวมเอาการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการเรียนในห้องเรียนเข้าไว้ด้วยกัน โดยเน้นการผสมผสานวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุก และใช้กระบวนการคิด รวมทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ [7] ทั้งนี้ หากกล่าวถึงการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้ [8]

ตารางที่ 1 การเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาดังแต่การศึกษายุค 1.0-4.0

การเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
การศึกษายุค 1.0	ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน	ทำหน้าที่รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว
การศึกษายุค 2.0	ทำหน้าที่ชี้แนะแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมให้กับผู้เรียน	ทำหน้าที่ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ตามที่ผู้สอนแนะนำ
การศึกษายุค 3.0	ทำหน้าที่เป็นโค้ช (Coach) ที่คอยแนะนำ แก้ไขปัญหา และชี้แนะให้กับผู้เรียน	ทำหน้าที่แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตามที่ผู้สอนแนะนำ
การศึกษายุค 4.0	ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ที่คอยดูแล สอนงาน ตลอดจนให้คำปรึกษาตามทักษะ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์	ทำหน้าที่สร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัย ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ

จากตารางที่ 1 พบว่า การศึกษายุค 4.0 (Education 4.0) มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัย ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด การออกแบบ การผลิต การพัฒนา การต่อยอด และการนำเสนอสิ่งใหม่ที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ด้วยการบูรณาการความรู้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล และริเริ่มการดำเนินการใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง [9] สอดคล้องกับการผลักดันนโยบายประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เพื่อยกระดับขีด

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไปสู่การแข่งขันด้วยฐานขององค์ความรู้ การใช้นวัตกรรมจะสามารถกระจายโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ [10] อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) [11] ที่เป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศ โดยมีหลักการสำคัญ คือ “การยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคอนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบ ต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม จนนำมาสู่การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ คือ [12]

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพและด้านการตอบโจทยบริบทที่เปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่มุ่งหวังให้มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพ

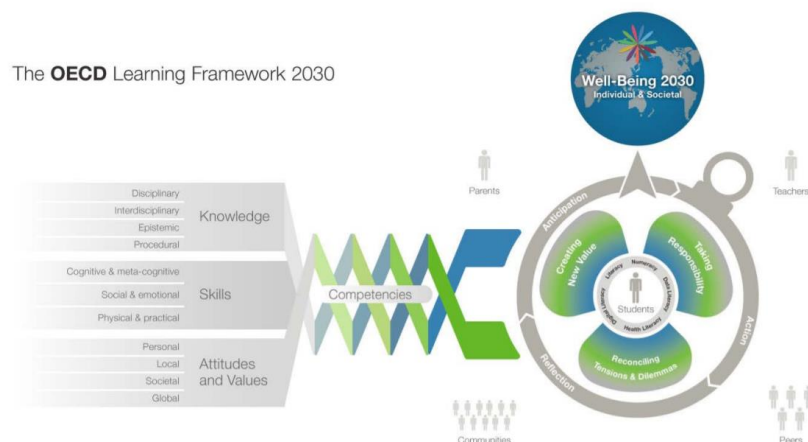
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งหวังให้กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ และมีองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพ และด้านการตอบโจทยบริบทที่เปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่มุ่งหวังให้การบริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกวัยในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบทและสภาพพื้นที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้าน การเข้าถึงการให้บริการและด้านความเท่าเทียมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการ ด้านความเท่าเทียม และด้านประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่มุ่งหวังให้มีการ ใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาใน ด้านประสิทธิภาพ

จากเปลี่ยนผ่านและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยข้างต้น สอดคล้องกับองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development : OECD) ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศของ กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว และยอมรับระบอบประชาธิปไตย เศรษฐกิจการค้าเสรีในการร่วมกันและพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค ยุโรปและโลก ได้มีการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาและการพัฒนาทักษะสำหรับปี 2030 ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 การศึกษาและการพัฒนาทักษะสำหรับปี 2030
ที่มา : OECD [13]

จากรูปที่ 1 พบว่า การกำหนดเป้าหมายของการศึกษาและการพัฒนาทักษะสำหรับปี 2030 ให้ความสำคัญกับสมรรถนะของผู้เรียน (Competencies) ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติและคุณค่า (Attitudes and values) ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้เรียนในปัจจุบันต้องมี เพื่อให้อยู่ในสังคมอนาคตได้ รวมถึงการวางระบบการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เป้าหมายของการศึกษาปี 2030 คือ การสร้างความผาสุก (Well-being) ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ด้วยการมีสุขภาพดี มีส่วนร่วมกับสังคม ความผูกพันทางสังคม การศึกษา ความมั่นคง ความพอใจกับชีวิต และสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้น สมรรถนะของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย [14]

1. ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวข้องกับความรู้เฉพาะศาสตร์ (Disciplinary) ความรู้ข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary) ทัศนคติในความรู้เฉพาะศาสตร์ (Epistemic) และขั้นตอนปฏิบัติ (Procedural)
2. ทักษะ (Skills) เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ เรียนรู้เป็น และมีวินัยในตนเอง (Cognitive & metacognitive) ทักษะการเข้าสังคมและควบคุมอารมณ์ (Social & emotional) และทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ (Practical & physical)
3. เจตคติและคุณค่า (Attitudes and values) เกี่ยวข้องกับระดับตนเอง (Personal) ระดับท้องถิ่น (Local) ระดับสังคม (Societal) และระดับนานาชาติ (Global)

นอกจากนี้ ยังต้องมีการเพิ่มสมรรถนะเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ประกอบด้วย

1. การสร้างสรรค์คุณค่าใหม่ (Creating new value) ประกอบด้วย คุณค่าสังคมใหม่ งานใหม่ สินค้าและบริการใหม่ ธุรกิจใหม่ และกระบวนการใหม่
2. การแสดงความรับผิดชอบ (Taking responsibility) ประกอบด้วย การอยู่กับความแปลกใหม่ การเปลี่ยนแปลง ความหลากหลาย และความก้าวหน้า การมีจรรยาบรรณ และการมีความเป็นผู้ใหญ่
3. การจัดการความตึงเครียดและข้อขัดแย้ง (Reconciling tensions and dilemmas) ประกอบด้วย การคิดและทำแบบใหม่ การคิดอย่างเป็นระบบ ความเข้าใจและอยู่ร่วมกับความไม่ลงรอย และความแตกต่างทางความคิด

จากการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาและการพัฒนาทักษะสำหรับปี 2030 ที่เน้นสมรรถนะของผู้เรียนข้างต้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) [15] ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพการศึกษา ที่มีการกำหนดตัวชี้วัดของจำนวนหลักสูตรที่ถูกปรับปรุงให้ทันสมัยและหลักสูตรใหม่ในรูปแบบสหวิทยาการที่ตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยมีการใช้ความรู้จากองค์ความรู้หลายสาขาวิชา หลายศาสตร์ หรือหลายอนุศาสตร์ หรือจากการปฏิบัติ มาผสมผสานใช้ในการเรียนการสอน การวิเคราะห์ วิจัย และสังเคราะห์ขึ้นเป็นองค์ความรู้ใหม่ และพัฒนาเป็นศาสตร์ใหม่ ดังนั้น หลักสูตรสหวิทยาการจึงสามารถใช้ในการพัฒนาความรู้และทักษะเชิงปฏิบัติการเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานในด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม การศึกษา เศรษฐกิจ และการดูแลสุขภาพ เพื่อสร้างความชำนาญเฉพาะทาง นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดตัวชี้วัดถึงผลการประเมินสมรรถนะของบัณฑิต โดยสถานประกอบการผู้ใช้บัณฑิต ในการดำเนินการเพื่อชี้แจงความรู้ ความสามารถของบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากการทดสอบ การประเมิน การสอบถาม หรือการดำเนินการในลักษณะใด ๆ ซึ่งเป็นความคิดเห็นของสถานประกอบการ ส่งผลให้หลาย ๆ หลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการปรับปรุง รวมถึงการจัดทำหลักสูตรใหม่ ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะมากขึ้น ด้วยการกำหนดรายละเอียดที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถโดยรวม สมรรถนะหลักและรายวิชาของแต่ละชั้นปีไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร (มคอ.2) อาทิ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ (4 ปี) หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม [16] เป็นต้น เพื่อให้เป็นตามที่ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำหนดไว้

3. จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสู่สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏได้พัฒนามาจาก “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” ที่ตั้งอยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคของประเทศตั้งแต่วันที่ 12 ตุลาคม 2435 ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้จัดตั้งขึ้น ต่อมาในปีพ.ศ. 2461 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนฝึกหัดครู” เปิดสอนหลักสูตรประโยคครูประถม (ป.ป.) ในปีพ.ศ. 2509 กระทรวงศึกษาธิการได้ยกฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็น “วิทยาลัยครู” ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (ป.กศ. ชั้นสูง) ในปีพ.ศ. 2518 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู ทำให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 วิทยาลัยครูได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานชื่อเป็น “สถาบันราชภัฏ” ในปี พ.ศ. 2538 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ

สถาบันราชภัฏ ทำให้สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นสถานที่ให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การทำวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม รวมถึงการปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การผลิตครู และการส่งเสริมวิทย์ฐานะครู ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการพระราชทานชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” และในปี พ.ศ. 2547 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พร้อมพระราชทานพระราชลัญจกรเป็นตราประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 40 แห่งทั่วประเทศ [17]

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) [18] เป็นกระทรวงใหม่ที่เกิดขึ้นมาจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วท.) กับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมและกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะสอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ การกำกับดูแลการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม ดังนั้น คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2563 รวมถึงการกำหนดมาตรการส่งเสริม สนับสนุน ประเมินคุณภาพกำกับดูแล และการจัดสรรงบประมาณ แก่กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา โดยกำหนดให้มีการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านต่าง ๆ โดยสถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินการตามพันธกิจหลักของกลุ่มควบคู่ไปกับภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง ประกอบด้วย [19]

1. กลุ่มมุ่งยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาวิจัยระดับแนวหน้าของโลก โดยเน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตนักวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อสร้างความโดดเด่นด้านการวิจัยและมีวิทยานิพนธ์เรื่องานวิจัยระดับนานาชาติในหลากหลายสาขาวิชา พร้อมทั้งมุ่งมั่นค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างความรู้ ทฤษฎี และข้อค้นพบใหม่ ๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ
2. กลุ่มมุ่งยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม โดยมุ่งสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรม ให้สามารถนำองค์ความรู้มาสู่การประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์
3. กลุ่มมุ่งยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาชุมชน วิจัยและพัฒนา รวมถึงการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถในการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมพร้อมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. กลุ่มมุ่งยุทธศาสตร์ด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรวิชาชีพและสาขาจำเพาะ โดยเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ ทศนคติที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นมืออาชีพให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชีพ

ดังนั้น ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ทั้ง 38 แห่งทั่วประเทศ จัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 โดยมุ่งยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่ ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความต้องการ รวมถึงการดำเนินการจัดทำงานวิจัยในพื้นที่ (Area-based Collaborative Research: ABC) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์และทักษะในการทำงาน การพัฒนาสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และการสร้างความพร้อมของพื้นที่และภูมิภาค เพื่อการดำรงอยู่ในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ อีกทั้ง มีการบูรณาการร่วมกับศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างชัดเจนขึ้น เกิดการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงโครงการวิจัยพื้นที่แบบบูรณาการศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นขึ้น โดยภาคในพื้นที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และมีระบบฐานข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการวิจัยในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ [6] จึงได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อยู่บนฐานความรู้ ความเข้าใจร่วมกันต่อที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทปอ.มรภ.) [15] ดังนี้

“มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ มีคุณภาพ มีสมรรถนะ และเป็นสถาบันหลักที่บูรณาการองค์ความรู้สู่การนวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ”

พร้อมทั้งมีการกำหนดพันธกิจหลัก 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีทัศนคติที่ดี เป็นพลเมืองดีในสังคม และมีสมรรถนะตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
2. วิจัยสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับมุ่งเน้นการบูรณาการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม
3. พัฒนาท้องถิ่นตามศักยภาพ สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และน้อมนำแนวพระราชดำริสู่การปฏิบัติ

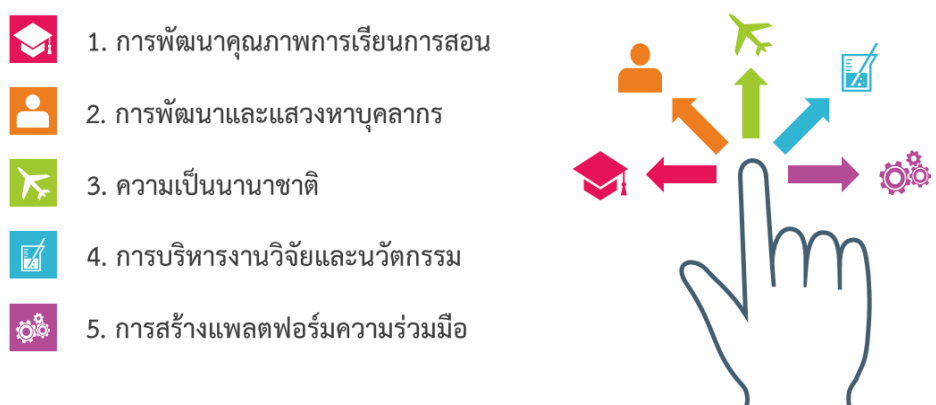
4. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนให้มีคุณธรรมและความสามารถในการบริหารงาน เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. บริหารจัดการทรัพยากรภายในมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล พร้อมรองรับบริบทการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เพราะฉะนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏจึงเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นที่พึ่งของท้องถิ่น ในการให้ความรู้ ให้ความจริง ความเป็นกลางทางการเมือง ประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจะต้องมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาการ วิชาชีพ มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 รวมถึงความเป็นมืออาชีพ

4. การกำหนดบทบาทสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

Songsivilai [20] กล่าวถึง แนวทางการปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษาในยุคการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา ตามแนวทางของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แบ่งเป็น 5 ประการ ดังรูปที่ 2 ดังนี้

รูปที่ 2 แนวทางการปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษาในยุคการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา

จากรูปที่ 2 สามารถอธิบายรายละเอียดของแนวทางการปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษาในยุคการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา ได้ดังนี้ [20]

1. การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แบ่งเป็น 5 แนวทาง ประกอบด้วย 1.1) การส่งเสริมเทคโนโลยีและระบบแวดล้อมเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน และปรับปรุงให้เป็นสมัยใหม่ 1.2) การพัฒนาหลักสูตรตามทิศทางของกลุ่มมหาวิทยาลัย เช่น หลักสูตรที่มีมาตรฐานระดับนานาชาติ หลักสูตรการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรม หลักสูตรพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น หลักสูตรบูรณาการข้ามสาขาวิชา และหลักสูตรปริญญาต้นแบบ CWIE 1.3) การจัดทำชุดองค์ความรู้ (Skill for future) หลักสูตรออนไลน์ และระบบกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย 1.4) การพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของนิสิต นักศึกษา เช่น การเพิ่มพูนความรู้เฉพาะทางระยะสั้น (Short course fellowship) และ 1.5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมทักษะขั้นสูง ทักษะสมัยใหม่ การปรับปรุงห้องปฏิบัติการให้ได้มาตรฐานสากลเพื่อรองรับการเรียนการสอนแบบ Hand-on การพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart classroom) และห้องสมุดดิจิทัล (Digital library)

2. การพัฒนาและแสวงหาบุคลากร แบ่งเป็น 6 แนวทาง ประกอบด้วย 2.1) การพัฒนาทักษะ (Upskill/Reskill) อาจารย์เพื่อตอบสนองต่อการเรียนในศตวรรษที่ 21 2.2) การจัดกิจกรรมหลักสูตรเพื่อยกระดับการพัฒนาทักษะของบัณฑิตและแรงงานในชุมชน (Upskill/Reskill) ร่วมกับสถานประกอบการและภาคีเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน 2.3) การจ้างผู้เชี่ยวชาญการวิจัยระดับโลกทั้งแบบเต็มเวลา (Full-time) และไม่เต็มเวลา (Adjunct & visiting scholar) 2.4) การให้ทุนบัณฑิตศึกษาและนักวิจัยหลังปริญญาเอก (Postdoctoral fellows) 2.5) การสร้างระบบนิเวศประกอบการและนวัตกรรม เพื่อสร้างผู้ประกอบการรายใหม่แบบยั่งยืน และ 2.6) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรจัดการศึกษาที่ตอบสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านศูนย์ความเป็นเลิศด้านการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและทักษะเพื่ออนาคต

3. ความเป็นนานาชาติ แบ่งเป็น 6 แนวทาง ประกอบด้วย 3.1) การจับคู่ทางธุรกิจระหว่างนักศึกษา ผู้ประกอบการ กับธุรกิจระดับโลก (Global business matching) 3.2) การสร้างเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลกในกลุ่มที่เกี่ยวข้องที่เป็นรูปธรรมในลักษณะ Strategic partner 3.3) การให้ทุนการศึกษาในกลุ่มประเทศที่ขาดแคลน เช่น กลุ่มประเทศอาเซียน เป็นต้น เพื่อตักต้อน นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากทั่วโลกมาเรียน และศึกษาวิจัยในประเทศไทย 3.4) การจัดประชุมวิชาการและการสร้าง

เครือข่ายนักวิจัยระดับโลก เพื่อตักตักนักวิจัยที่มีชื่อเสียงระดับโลกให้เข้าร่วมได้ 3.5) การสนับสนุนงบประมาณการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสำนักพิมพ์ วารสาร การประชุมทางวิชาการระดับนานาชาติที่มีคุณภาพสูง และ 3.6) การปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลักสูตรในการรองรับนักศึกษา หรือบุคลากรต่างชาติ เพื่อสร้างความเป็นนานาชาติภายในมหาวิทยาลัย

4. การบริหารงานวิจัยและนวัตกรรม แบ่งเป็น 5 แนวทาง ประกอบด้วย 4.1) ระบบการบริหารและจัดการทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อขับเคลื่อนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ 4.2) การผลักดันศูนย์วิจัยให้สู่ระดับโลก 4.3) ระบบบริหารกลุ่มวิจัยภายในมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับระบบทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรเป็น Block grant 4.4) จัดตั้งโครงการศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้การสอนและการวิจัย และ 4.5) การสร้างกลไกการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม การบ่มเพาะและถ่ายทอดเทคโนโลยี งานวิจัยสู่ตลาดทั้งแบบ Inside-out และแบบ Outside-in

5. การสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือ แบ่งเป็น 4 แนวทาง ประกอบด้วย 5.1) การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงภาครัฐตามกลุ่มยุทธศาสตร์และจุดเน้นมหาวิทยาลัยในลักษณะจตุรภาคี 5.2) การรวมกลุ่มมหาวิทยาลัยเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย หรือทิศทางของประเทศทั้งการสร้างความเป็นเลิศและกำลังคนที่ยั่งยืน 5.3) ระบบมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง เพื่อสร้างและพัฒนานักวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยร่วมและเครือข่าย และ 5.4) การพัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรมเพื่อการส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการ และพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

จากแนวทางการปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษาในยุคการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา ตามแนวทางของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมข้างต้น นำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แบ่งได้เป็น 4 ยุทธศาสตร์ ต่อการกำหนดบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ดังรูปที่ 3 ดังนี้

รูปที่ 3 ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

จากรูปที่ 3 สามารถเชื่อมโยงยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) [15] กับแนวทางการปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษาในยุคการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา ตามแนวทางของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม [20] ได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การกำหนดบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ความสอดคล้องของยุทธศาสตร์กับแนวทางการปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษา
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น		
1. ด้านเศรษฐกิจ 2. ด้านสังคม 3. ด้านสิ่งแวดล้อม 4. ด้านการศึกษา ด้วยการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบ รู้จักท้องถิ่นในท้องถิ่นของแต่ละ มหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมถึงทุกภาค ส่วนเข้ามา	1. สร้างและพัฒนาร่วมมือกับผู้บริหารจังหวัดในการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ และดำเนินโครงการตามพันธกิจและศักยภาพของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงกำหนดเวลา (Timeline) ในการดำเนินการทุกขั้นตอนอย่างเป็นรูปธรรม (ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว) 2. บูรณาการความร่วมมือในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย (ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม) ในการดำเนินโครงการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ	แนวทางที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แนวทางที่ 2 การพัฒนาและแสวงหาบุคลากร แนวทางที่ 4 การบริหารงานวิจัยและนวัตกรรม แนวทางที่ 5 การสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ความสอดคล้องของยุทธศาสตร์กับแนวทางการปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษา
บทบาทตามภารกิจของตนเอง พร้อมทั้งให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาและอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีทัศนคติที่ดีถูกต้อง	3. บูรณาการการจัดการเรียนการสอน การวิจัยของนักศึกษา และอาจารย์กับการพัฒนาท้องถิ่น	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู		
1. บัณฑิตครูมีอัตลักษณ์ และสมรรถนะเป็นเลิศ เป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต 2. บัณฑิตครูสมบูรณ์ด้วยคุณลักษณะ 4 และถ่ายทอด/บ่มเพาะให้ศิษย์แต่ละช่วงวัย 3. บัณฑิตครูที่เข้าสู่วิชาชีพได้รับการเสริมสมรรถนะ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโดยมีแนวทาง ประกอบด้วย 1. ผลิตครูเป็นเลิศเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในระบบปิด 2. จัดทำคลังข้อสอบวัดแววความเป็นครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3. สนับสนุน DLTV เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก 4. พัฒนาโรงเรียนสาธิตเป็นศูนย์ฝึกปฏิบัติการและการวิจัยต้นแบบให้กับโรงเรียนในท้องถิ่น 5. จัดทำ Platform เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบัณฑิตครูมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าสู่วิชาชีพ	1. ปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตร์ หลักสูตรศึกษาศาสตร์ และกระบวนการผลิตให้มีสมรรถนะเป็นเลิศ เป็นที่ยอมรับด้วย School integrated learning และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ 2. พัฒนาสมรรถนะครูของครูให้มีความเป็นมืออาชีพ 3. บ่มเพาะนักศึกษาครุศาสตร์ นักศึกษาศึกษาศาสตร์ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ พร้อมด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู และคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1) มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง 3) มีงานทำ มีอาชีพ และ 4) เป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย 4. จัดทำแผนการดำเนินงานตามข้อ 1-3 โดยกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณ และคุณภาพ รวมถึงขั้นตอนและระยะเวลา (Timeline) ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม	แนวทางที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แนวทางที่ 2 การพัฒนาและแสวงหาบุคลากร
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพการศึกษา		
1. ความเป็นเลิศในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศด้วยการบูรณาการองค์ความรู้สู่นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ 2. ยกระดับคุณภาพบัณฑิตให้เป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิตด้วยอัตลักษณ์ด้านสมรรถนะและคุณลักษณะ 4 พร้อมรองรับบริบทที่เปลี่ยนแปลง	1. ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และพัฒนาหลักสูตรให้มีรูปแบบสหวิทยาการที่ตอบสนองการพัฒนาท้องถิ่นและแนวทางการพัฒนาประเทศ 2. พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้เป็นมืออาชีพ 3. พัฒนาห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการผลิตบัณฑิต 4. ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้บูรณาการกับการทำงาน และเสริมสร้างทักษะและจิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่น 5. ผลิตบัณฑิตได้ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตทั้งด้านสมรรถนะวิชาชีพ ทักษะบัณฑิตศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะ 4 ประการ	แนวทางที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แนวทางที่ 2 การพัฒนาและแสวงหาบุคลากร แนวทางที่ 3 ความเป็นนานาชาติ แนวทางที่ 4 การบริหารงานวิจัยและนวัตกรรม แนวทางที่ 5 การสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ความสอดคล้องของยุทธศาสตร์กับแนวทางการปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษา
3. อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกสาขาวิชาเป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ โดยมีแนวทาง ประกอบด้วย 1. ทบทวนภาควิชาที่เปิดสอน 2. ปรับปรุงหลักสูตรรายคณะ 3. วางแผนพัฒนาคุณภาพอาจารย์ผู้สอน 4. วางแผนพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานท้องถิ่น และประเทศ	6. จัดทำแผนพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในลักษณะการ Reprofile อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินการ (Timeline) ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน	
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการ		
1. ได้รับการยอมรับในระดับชาติ และนานาชาติ ด้านการเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อท้องถิ่นที่สร้างความมั่นคงให้กับประเทศ 2. มีระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพ และคล่องตัว มุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาล ความพร้อม และความสามารถปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยการพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นมืออาชีพ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงข้อมูลทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน เพื่อเกิดมาตรฐานการศึกษา และการประกันคุณภาพ เครือข่ายการพัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	1. ส่งเสริมบุคลากรที่เป็นคนดีและคนเก่งให้พัฒนาและแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ และศักยภาพในการพัฒนามหาวิทยาลัยและท้องถิ่นอย่างเต็มที่ 2. เพิ่มบทบาทการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการการเรียนการสอนกับการพัฒนาท้องถิ่น และการสร้างผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา 3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายในและต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลตามวิสัยทัศน์ และพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 4. ปรับปรุงพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยเฉพาะฐานข้อมูลงบประมาณและบุคลากรให้ทันสมัย รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีธรรมาภิบาล	แนวทางที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แนวทางที่ 2 การพัฒนาและแสวงหาบุคลากร แนวทางที่ 3 ความเป็นนานาชาติ แนวทางที่ 4 การบริหารงานวิจัยและนวัตกรรม แนวทางที่ 5 การสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือ

5. บทสรุป

จากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (Digital disruption) ส่งผลให้หลาย ๆ ภาคส่วนเกิดการเรียนรู้และปรับตัวอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพให้กับนิสิต นักศึกษา รวมถึงประชาชนทั่วไป ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ รวมถึงมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองด้วยการประกอบอาชีพที่ซื่อสัตย์สุจริต พร้อมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ใช่การเรียนรู้ภายในห้องเรียนหรือจากผู้สอนอย่างเดียวอีกต่อไป แต่จะต้องมีกลไกหรือกระบวนการที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตนวัตกรรมที่ต่อยอดองค์ความรู้จากการวิจัย รวมถึงการฝึกปฏิบัติจริง โดยมีผู้สอนเป็นโค้ช (Coach) หรือพี่เลี้ยง (Mentor) คอยแนะนำ ดูแล และให้คำปรึกษาตามประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ หลักสูตรการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา จึงมีการปรับปรุงหรือพัฒนาขึ้นมาใหม่ เพื่อเน้นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบอิงฐานสมรรถนะเป็นหลัก (Competencies-based learning) ด้วยการกำหนดรายวิชาที่จะส่งผลให้เกิดสมรรถนะหลัก รายชั้นปี ลงในรายละเอียดของหลักสูตร (มคอ.2) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติและคุณค่า (Attitudes and values) เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรไปแล้ว เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและผู้ใช้บัณฑิต พร้อมทั้งเกิดความผาสุก (Well-being) ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคมต่อไป

ดังนั้น ด้วยการเป็นสถาบันการศึกษาที่ยาวนานจากการเป็นโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ สุโรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครู พัฒนาเป็นสถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงเป็นภารกิจสำคัญของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ ด้วยการเป็นแหล่งศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การทำงานวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม รวมถึงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การผลิตและพัฒนาครู สอดคล้องกับร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ

และเงื่อนไขในการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่งทั่วประเทศ อยู่ในกลุ่มที่ 3 โดยมุ่งมั่นพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่ โดยมีประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตามความต้องการ เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงสามารถกำหนดทิศทางและดำเนินการตามบทบาทสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แบ่งเป็น 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ซึ่งแต่ละยุทธศาสตร์ยังมีการกำหนดเป้าหมาย และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับแนวทางการปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย แนวทางที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แนวทางที่ 2 การพัฒนาและแสวงหาบุคลากร แนวทางที่ 3 ความเป็นนานาชาติ แนวทางที่ 4 การบริหารงานวิจัยและนวัตกรรม และแนวทางที่ 5 การสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือ อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้สามารถมีบทบาทของการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการการเรียนการสอนกับการพัฒนาท้องถิ่นในยุคการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา รวมถึงการสร้างผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา และพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล โดยได้รับความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่บริการ รวมถึงคุณภาพการบริการของชุมชนที่ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้บริบทที่แท้จริงของท้องถิ่นและศักยภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการสร้างอัตลักษณ์บัณฑิตที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ ส่งผลต่อความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการศึกษา การสร้างครูคุณภาพสู่สังคมไทย และการสร้างคนไทยให้มีคุณลักษณะ 4 ประกอบด้วย การมีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง การมีงานทำ มีอาชีพ และการเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศต่อไป

6. แนวทางการนำแนวคิดการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาสู่บทบาทสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

1. สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรใหม่ โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ ที่มีการกำหนดสมรรถนะหลักและรายวิชาของแต่ละชั้นปี เพื่อพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพและคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
2. สถาบันอุดมศึกษาควรศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในการวางแผนและดำเนินการจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัดที่กำหนด
3. สถาบันอุดมศึกษาควรทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน หรือสังคมตามจุดเน้นของสถาบันอุดมศึกษา
4. สถาบันอุดมศึกษาควรจัดตั้งหน่วยบริหารงานวิจัย (Research Management Unit: RMU) ระดับคณะ เพื่อสังเคราะห์โจทย์วิจัยจากข้อมูลตามความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน หรือสังคม ในการส่งเสริม ผลักดัน ติดตาม และขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่ให้เกิดเป็นผลกระทบ (Impact) ในพื้นที่เป้าหมายตามภารกิจ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวิจัย ด้านบริการวิชาการ ด้านฐานข้อมูล และด้านพัฒนาชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบ
6. การดำเนินงานด้านบริการวิชาการ ควรมีการกำหนดพื้นที่หรือชุมชนเป้าหมาย ด้วยการสำรวจความต้องการ องค์กรความรู้ ความร่วมมือและเตรียมความพร้อมชุมชน รวมถึงการวางแผนทำงานและจัดทำโครงการแบบบูรณาการ การกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชน
7. การดำเนินงานด้านบริการวิชาการ ควรครอบคลุมการดำเนินการทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมด้านสังคม กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดเป็นโครงการบริการวิชาการตามความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งเกิดเป็นการบริการวิชาการแนวใหม่ หรือที่เรียกว่า 7 in 1 ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยได้ประโยชน์ 4 อย่าง คือ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และชุมชนได้ประโยชน์ 3 อย่าง คือ การสร้างคนด้วยการสร้างผู้นำชุมชน การสร้างความรู้ในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อให้เกิดอาชีพในชุมชน และการสร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดรายได้ของคนในชุมชน

8. ควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 มีการบูรณาการความรู้ร่วมกับศาสตร์ต่าง ๆ รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาตามความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน หรือสังคม

9. ควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงระหว่างเหตุและผล การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์รวมถึงการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของท้องถิ่น พร้อมทั้งทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยปราศจากการขัดแย้ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นนักวิศวกรสังคมในการพัฒนาประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] Oudta, A., & Wannasri, J. (2019). A Model of Competency Development for Early Childhood Teacher Under Local Administrative Organization. **Journal of Education Naresuan University**. 22(4), 306. (in Thai)
- [2] Phanthong, W., & Intrachathorn, K. (2020). Environment in Architecture Education Building Support Self-Directed Learning Case Study: Rajamangala University of Technology Isan. **Journal of Industrial Education**. 19(2), 118-128. (in Thai)
- [3] Thairath. (2019). **Khon Kaen University Strategic Implementation, KKU Transformation, Crisis Survival of Thailand Higher Education**. [online]. Available: <https://www.thairath.co.th/news/local/1537423> Retrieved October 24, 2020. (in Thai)
- [4] Thanachawengsakul, T., & Wannapiroon, P., & Nilsook, P. (2018). Digital Knowledge Engineering-based Learning Environment for Development Software Engineering Technical Skills. **Journal of Industrial Education**. 17(3), 230-237. (in Thai)
- [5] Khongsatid, M., & Suksamran, S. (2018). Rajabhat Universities with Local Development: A Comparative Study Rajabhat Universities in Rural and Urban Areas. **Journal of Administrative and Management**. 6(3), 2. (in Thai)
- [6] Kunpaibutr, T. (2019). Role of Rajabhat University in Research for Local Community Development. **Nursing, Health, and Education Journal**, 2(4), 3-12. (in Thai)
- [7] Prince of Songkla University. (2020). **Transformation of Learning Model to PSU Education during COVID-19 Crisis**. [online]. Available: <https://www.psu.ac.th/th/node/9563> Retrieved October 24, 2020. (in Thai)
- [8] Thanachawengsakul, T., & Jeerungsuwan, N. (2018). Instructional Model of MIAP on Cloud Computing Technology of The Undergraduate Students in Order to Promote 21st Century Learning Skills. **Journal of Education Naresuan University**. 20(4), 61-62. (in Thai)
- [9] Chancharoen, T. (2019). Learning Management for Thai Educations 4.0. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**. 13(3), 216. (in Thai)
- [10] Thaikhufahmagazine. (2017). **Thailand 4.0 for Security, Wealth and Sustainability**. [online]. Available: www.thaigov.go.th Retrieved October 24, 2020. (in Thai)
- [11] Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). **The 12th National Economic and Social Development Plans (2017-2021)**. [online]. Available: <https://www.nesdc.go.th> Retrieved October 25, 2020. (in Thai)
- [12] Office of the Permanent Secretary Ministry of Education. (2016). **The 12th National Education Plans of Ministry of Education (2017-2021)**. Bangkok: Ministry of Education. 51-56. (in Thai)
- [13] OECD. (2018). **The Future of Education and Skills Education 2030**. Paris: OECD. 4.

- [14] Limpijumnong, S. (2019). **Guidelines for integrating teaching and learning management of modern general education**. [online]. Available: <https://registrar.ku.ac.th>. Retrieved October 25, 2020. (in Thai)
- [15] Rajabhatnetwork. (2018). **Rajabhat Universities. The Strategic Plans for 20-year Local Development Plan (2017-2036)**. Bangkok: Rajabhatnetwork. 1-54. (in Thai)
- [16] Faculty of Science. (2019). **Bachelor of Education Program in Computers (4 years)**. Bangkok: Chandrakasem Rajabhat University. 69-74. (in Thai)
- [17] Thaweekul, W. (2016). New Paradigm of Rajabhat University for Local Development. **Journal of Research for Development Social and Community, Rajabhat Maha Sarakham University**, 3(3), 20-34. (in Thai)
- [18] Ministry of Higher Education Science, Research and Innovation. (2018). **Background of Ministry of Higher Education Science, Research and Innovation**. [online]. Available: <https://www.mhesi.go.th/home/index.php/aboutus/history> Retrieved October 25, 2020. (in Thai)
- [19] Matichonweekly. (2020). **Cabinet approves the draft Ministerial Regulation Categorize state higher education institutions Focus on development according to the group strategy**. [online]. Available: <https://www.matichonweekly.com> Retrieved October 25, 2020. (in Thai)
- [20] Songsivilai, S. (2020). **RDI for Disruptive Education**. [online]. Available: <https://il.mahidol.ac.th/sotl6> Retrieved October 25, 2020. (in Thai)